

Azja w stosunkach międzynarodowych

dr Andrzej Anders

Japonia współczesna

- Japonia jest jednym z nielicznych krajów pozaeuropejskich, które uniknęły kolonizacji w XIX w.
- Wraz z wzrostem mocarstwowości Japonii na przełomie XIX i XX w. Japonia podkreśla swoją odrębność od Azji – ta bowiem traktowana jest jako „gorsza” - obecnie oznacza to, że Japonia w regionie traktowana jest jako kraj trochę „Zachodni”, „Europejski”

Tradycje polityczne Japonii

- “Najstarsza” dynastia panująca – ponad 3tys lat.
- Kraj modernizuje się od reform Meiji zapoczątkowanych w 1868r.
- 1889r. - pierwsza konstytucja w Japonii nadana (oktrojowana) przez cesarza – system zakładał boskość cesarza i jego dominację w systemie politycznym
- Klęska Japonii w II Wojnie światowej wymusza zmiany

Współczesny ustrój polityczny Japonii

- Na mocy aktu kapitulacji Cesarstwa w przemówieniu na Nowy Rok 1946 Cesarz Hirohito (Shōwa) pozbawił się nimbu boskości
- Gen Douglas MacArthur był postrzegany przez społeczeństwo Japońskie jako nowy szogun
- X 1945 Amerykanie nakazali opracowanie nowej konstytucji komisji pod kierownictwem ministra Matsumoto Joji
- II 1946 – zespół amerykański przygotowuje

Współczesny ustrój polityczny Japonii

- 6 III 1946 – gabinet premiera Japonii Shidehary przedstawia projekt jako własny
- 3 XI 1946 – cesarz Hirohito promulguje konstytucję
- 3 maja 1947 – konstytucja zaczyna obowiązywać
- 28 IV 1952 – Traktat w San Francisco – koniec okupacji

Powojenna konstytucja Japonii

- Konstytucja Japonii jest mocno wzorowana na rozwiązaniach amerykańskich – preambuła zaczyna się słowami “My, Naród”
- Konstytucja gwarantuje:
  - zasadę trójpodziału władzy
  - szeroki zakres wolności indywidualnych
  - rozdział religii od państwa
  - Skrajny pacyzizm (wyrzeczenie się suwerennego prawa do posiadania sił zbrojnych)

Pacyfizm Japonii

- Artykuł 9 konstytucji:
  - “Naród japoński, dążąc szczerze do międzynarodowego pokoju opartego na sprawiedliwości I porządku, wyrzeka się na zawsze wojny jako suwerennego prawa narodu, jak również użycia lub groźby użycia siły jako środka rozwiązywania sporów międzynarodowych.
Dla osiągnięcia celu określonego w poprzednim ustępie nie będą nigdy utrzymywane siły zbrojne lądowe, morskie I powietrzne ani inne środki mogące służyć wojnie. Nie uznaje się prawa państwa do prowadzenia wojny”

Japońskie Siły Samoobrony

- 1 VII 1954 r. w związku z wojną Koreańską utworzono tzw. “Siły Samoobrony” (Jieitai) - obecnie liczące ok. 240 tys żołnierzy
- Jest jedną z najlepiej wyposażonych armii świata, chociaż ze względu na przepisy prawne ma ograniczone możliwości ofensywne
- Żołnierze są cały czas pracownikami cywilnymi, jak w normalnej pracy
- Japonia pomimo zdolności technologicznej wyrzekła się broni jądrowej
- 15 VI 1992 – Siły samoobrony mogą brać udział w misjach pod egidą ONZ (tzw PKO law -

Główne czynniki wpływające na pozycję Japonii

- Po II wojnie Światowej fundamentami polityki zagranicznej Japonii stały się:
  - Artykuł 9 konstytucji
  - Sojusz z USA
  - Tzw. Doktryna Yoshidy

Sojusz amerykańsko – japoński

- 19 I 1960 - Traktat o wzajemnej współpracy i bezpieczeństwie pomiędzy Japonią a Stanami Zjednoczonymi Ameryki
- Traktat gwarantuje obronę wysp japońskich przez USA w zamian za możliwość lokowania baz USA na terytorium Japonii
- Japonia ma wspierać działania USA

Doktryna Yoshidy

- W oparciu o demilitaryzację Japonii i w powiązaniu z amerykańskimi gwarancjami bezpieczeństwa, Premier Japonii Yoshida Shigeru zaproponował aby Japonia, ze względu na artykuł 9 skoncentrowała się na rozwoju gospodarczym, bez obciążenia wydatkami zbrojeniowymi. Pozwoliłoby to Japonii szybko odzyskać rolę mocarstwa.

Japonia podczas Zimnej Wojny

- Opierając się na Doktrynie Yoshidy w połączeniu z pacyfizmem konstytucji Japonia w trakcie Zimnej Wojny nie była zbyt aktywna na forum międzynarodowym zwykle wspierała USA ale finansowo tzw. "checkbook diplomacy". Dopiero od lat 1970-tych Japonia stała się nieco bardziej aktywna na forum ONZ. Nadal jednak dyplomatycznie była mało aktywna

Wojna w Zatoce Perskiej

- Wojna w Zatoce Perskiej i interwencja koalicji ONZ-owskiej pod wodzą USA wymusiła zmianę polityki Japonii. W związku z mocarstwową (ekonomicznie) pozycją kraju oczekiwano bardziej namacalnego wkładu w wojnę z Irakiem.
- Wymusiło to reformę Sił samoobrony i zezwolenie na udział ich w akcjach ONZ.

Nowe wyzwania dla Japonii

- Wewnętrzne
  - Stagnacja ekonomiczna
  - Niekorzystne zmiany demograficzne
  - Brak surowców i rola zaopatrzeniowych szlaków morskich
- Zewnętrzne
  - Wzrost znaczenia Chin (ekonomiczny i polityczny)
  - Zagrożenie ze strony Korei Północnej
  - Możliwość wycofania się USA z regionu

Główne kierunki polityki Japońskiej

- Utrzymanie sojuszu z USA
- Rozwój obecności japońskiej w misjach ONZ i starania o stałe miejsce w Radzie bezpieczeństwa ONZ
- Multilateralizm jako narzędzie współpracy regionalnej